

ДО ПРОБЛЕМИ ДІАГНОСТИКИ НЕЙРОДИНАМІЧНИХ, ІНДИВІДУАЛЬНО-ТИПОЛОГІЧНИХ ТА ОСОБИСТІСНИХ ХАРАКТЕРИСТИК УЧНІВ ВИПУСКНИХ КЛАСІВ ТА СТУДЕНТІВ І-ІІ КУРСІВ ВНЗ

За даними досліджень, що проводяться з 80-х років минулого століття, виявлено тенденцію до погіршення в учнів випускних класів та студентів перших-других курсів вишів якісних та кількісних показників успішності навчання на тлі зниження їх психологічних та психофізіологічних характеристик [2,3,5 та ін.]. Методи та методики, що застосовуються дослідниками для діагностики нейродинамічних, хронорефлексометричних, індивідуально-типологічних та особистісних характеристик не завжди відповідають сучасним науково-теоретичним знанням та вимогам. Хоча з цієї проблеми науковцями накопичено велику кількість емпіричних даних, їх не можна коректно порівнювати між собою, оскільки вони отримані в різних умовах, на різних за методологічними підходами та конструктивними можливостями приладах та методиках [1, 3, 4, 5, 6, 7 та ін.]. Тобто проблема якісної діагностики нейродинамічних, хронорефлексометричних, індивідуально-типологічних та особистісних характеристик респондента в умовах дії на нього факторів навчального середовища залишається актуальною.

Мета дослідження – експериментально довести, що запропонована базова "тестова батарея" [4,5,6] дає змогу фіксувати необхідну і достатню кількість показників, що характеризують рівень впливу навчального середовища на розвиток старшокласників та студентів; за допомогою факторного та кластерного аналізу виявити відмінності у факторних структурах досліджуваних показників.

В експерименті взяли участь 216 студентів І-ІІ курсів ВНЗ м. Києва (середній вік яких становив 18,5 років); 214 учениць 11-х класів м. Києва (середнього віку – 16,1 років) та 210 учнів 11-х класів м. Києва (середній вік яких становив 16,3 роки). Експеримент тривав впродовж 2006-2009 рр.

У дослідженні була застосована розроблена та стандартизована базова "тестова батарея" (всі методики – модифікації автора), за допомогою якої визначались: показники хронорефлексометрії: латентний час простої зорово-моторної реакції згиначів (напруження) та розгиначів (розслаблення); латентний час складної зорово-моторної реакції вибору та переробки знаку; точність відтворення 10 с інтервалу часу; точність реакції на об'єкт, що рухається у трьох режимах; показники критичної частоти миготіння; показники сили, лабільності, рухливості, врівноваженості психічних процесів (за теплінг-тестом); показники особистісних характеристик індивіда (за допомогою опитувальників Г.Айзенка, К. Леонгарда, Л.Терстоуна, Я. Стреляу; показники ступеню сформованості мотивів до навчання (за допомогою опитувальника М.Алексеевої) [2]. За 53 показниками, отриманими для кожної з досліджуваних груп респондентів, робився порівняльний, кореляційний, факторний та кластерний аналіз.

Застосований в експерименті багатоканальний нейродинамічний комп'ютерний комплекс (БКНKK) за методологією, методами та процедурою проведення тестування є модифікованим варіантом приладів термінової інформації (ТІ) розробки Малхазова О.Р. (1979 р.), та "ВІР – 01" виробництва м. Львів. Це уможливило проведення порівняльного аналізу результатів, отриманих нами у різні періоди проведення констатуючих зрізів у період з 1976 по 2006-2009 рр.[4,5,6]. Застосування цього комплексу суттєво розширює можливості діагностики, оскільки дає змогу запроваджувати додаткові розрахункові показники, як то: - новий інтегральний показник (середні значення мотивації до навчання за тестом М.Алексеевої [2]); - показник кількості помилок при виконанні тесту латентний час простої зорово-моторної реакції згиначів (ЛЧПЗМРЗ); - показник кількості помилок при виконанні тесту латентний час простої зорово-моторної реакції розгиначів (ЛЧПЗМРП); - показник інтегральної оцінки критичної частоти миготіння (КМЧ); - показник коефіцієнту точності реакції на об'єкт, що рухається (РОР у трьох режимах): - перший – звичайний; - другий – стрілка секундоміра рухається у десять разів швидше за перший режим (ціна поділки 0,1 с); - третій – стрілка секундоміра рухається у 50 разів швидше за перший режим (ціна поділки 0,05 с). Окрім того, внесено зміни у процедуру проведення теплінг-тесту Родіонова [4], [6]: замість 18-ти клітин фіксація кількості ударів здійснюється у кожному п'яти секундному відрізку вказівним пальцем ведучої руки впродовж дев'яноста секунд виконання тестового завдання на одній спеціальній платформі. Отримані нами дані наведено у табл.1,2,3,4.

Аналіз отриманих результатів свідчить про те, що для представників різних досліджуваних груп (студенти І-ІІ курсів ВНЗ (С-ВЗН), юнаки 11 класів (Ю-11 кл.) та дівчата 11 класів (Д-11 кл.)) факторна структура досліджуваних показників відрізняється за змістовним наповненням кожного з виділених факторів.

Так, в групі С-ВЗН першим фактором F_1 є нейротизм (3) – показник ступеню емоційного збудження з ваговим внеском у запропоновану батарею 15% ; другим F_2 – екстраверсія-інтроверсія (2) з ваговим внеском – 13,4%; третім – F_3 – сила процесів збудження (22), до складу якого увійшли: тривожність (11), збудливість (8) з ваговим внеском 12,6%; четвертим F_4 – інтегральний показник мотивації до навчання до складу якого увійшли: педантичність (6), інтегральний показник мотивації до навчальної діяльності (34), емотивність (14) з ваговим внеском 11,9%; F_5 – баланс нервових процесів за силою збудження (26) до складу якого увійшли: врівноваженість (19), екзальтованість (13) з ваговим внеском 11,2%; ваговий внесок нейродинамічних та хронорефлексометричних показників у базовій "тестовій батареї" для представників групи С-ВЗН дорівнює 25,7%. Провідними для цієї групи показників є ЛЧСЗМРВ – (39), врівноваженість психічних процесів (49), ЛЧПЗМРЗ (35), лабільність психічних процесів (47), ЛЧСЗМРПЗ (41), кількість помилок при виконанні тесту ЛЧСЗМРП (42), рухливості психічних процесів (48), кількість помилок при виконанні тесту ЛЧПЗМРЗ (36), кількість помилок при виконанні тесту ЛЧСЗМРВ (40), сила психічних процесів (46).

Інша картина факторної структури досліджуваних показників спостерігається в групі Ю-11 кл. Для цієї групи фактором F_1 є інтегральний показник мотивації до навчання (34) з ваговим внеском 13,6%; F_2 – мотивація соціального престижу обраної професії (29) з ваговим внеском 12,6%; F_3 – баланс нервових процесів за силою збудження (26) з ваговим внеском 11,5%; F_4 – практичні та професійно значущі мотиви (28) до складу якого увійшли: інтенсифікації (тиску, другорядні щодо навчання – 32) з ваговим внеском – 10,6%; F_5 – самовиховання (31), утилітарні (33) з ваговим внеском – 9,8%; ваговий внесок нейродинамічних та хронорефлексометричних показників у базовій "тестовій батареї" для представників групи Ю-11 кл. дорівнює 33%. Найбільш значущими у цій групі показників є кількість помилок при виконанні тесту ЛЧСЗМРПЗ (42), час "центральної затримки" при виконанні тесту ЛЧСЗМРПЗ (44), ЛЧПЗМРЗ (35), ЛЧСЗМРПЗ (41), КЧМ (45), кількість помилок при виконанні тесту ЛЧПЗМРП (38), рухливість психічних процесів (48), врівноваженість психічних процесів (49), час "центральної затримки" при виконанні тесту ЛЧСЗМРВ (43), ЛЧПЗМРП (37).

Таблиця 1

Факторний аналіз досліджуваних параметрів базової "тестової батареї"

	Факторний аналіз параметрів базової "тестової батареї" для діагностики нейродинамічних, індивідуально-типологічних та особистісних характеристик учнів 11-х класів (чоловіки)					Факторний аналіз параметрів базової "тестової батареї" для діагностики нейродинамічних, індивідуально-типологічних та особистісних характеристик студентів I-II курсів					Факторний аналіз параметрів базової "тестової батареї" для діагностики нейродинамічних, індивідуально-типологічних та особистісних характеристик учениць 11-х класів (жінки)			
	П	F	Коеф.	%		П	F	Коеф.	%		П	F	Коеф.	%
	3	1	0,475419	15		34	1	0,60144	13,6		13	1	0,539708	
	2	2	0,425624	13,4		29	2	0,55596	12,6		10	1	0,532827	
	22	3	0,403242			26	3	0,50984	11,5		3	1	0,517028	
	11	3	0,401795	12,6		28	4	0,48271			7	2	0,494257	
	8	3	0,394925			32	4	0,45913	10,6		12	2	0,492274	
	6	4	0,387399			31	5	0,43495			31	2	0,488983	
	34	4	0,374916	11,9		33	5	0,42829	9,8		11	2	0,481848	
	14	4	0,373747			25	6	0,39381	8,9		38	2	0,472076	
	26	5	0,359108			8	7	0,37345			6	2	0,471973	
	19	5	0,358428	11,2		23	7	0,35779			34	2	0,467991	
	13	5	0,355408			14	7	0,35719	8,1		20	3	0,459539	
	23	6	0,335306			27	7	0,35689			22	3	0,458241	
	20	6	0,332365			42	7	0,35118			41	3	0,452905	
	7	6	0,330005			44	8	0,34205			27	3	0,447008	
	16	6	0,319835	10,2		19	8	0,34159			33	3	0,441785	
	32	6	0,318459			4	8	0,34155			26	3	0,441349	
	24	6	0,317712			35	8	0,33859			8	3	0,44034	
	29	6	0,315074			41	8	0,33679			5	3	0,435065	
	10	6	0,312709			45	8	0,3367			32	3	0,428905	
	39	7	0,311131			38	8	0,33582			36	4	0,418093	
	49	7	0,309464			9	8	0,33065			2	4	0,417425	
	35	7	0,306256			48	8	0,32655			42	4	0,416953	
	30	7	0,301367			20	8	0,32348	7,4		19	4	0,414629	
	47	7	0,295634			13	8	0,32231			35	4	0,41453	
	41	7	0,295279	9,4		49	8	0,32203			16	4	0,409427	
	9	7	0,297079			1	8	0,32045			9	4	0,400591	
	21	7	0,294056			43	8	0,31925			39	4	0,400012	
	2	7	0,293915			2	8	0,31697			24	4	0,394832	
	27	7	0,292323			37	8	0,31538			23	4	0,394767	
	18	7	0,288528			17	8	0,31397			18	4	0,392506	
	17	7	0,288149			22	8	0,31351			46	5	0,387473	
	28	8	0,27919			10	9	0,30743			40	5	0,365987	
	42	8	0,278239			12	9	0,30626			51	5	0,358327	
	48	8	0,277155			21	9	0,30116			17	6	0,350567	
	36	8	0,270988	8,6		36	9	0,29991			45	6	0,348742	
	5	8	0,270267			5	9	0,29934			15	6	0,345222	
	40	8	0,270079			6	9	0,29903			29	6	0,337587	
	46	8	0,26862			7	9	0,29728			25	6	0,325263	
	44	8	0,267122			18	9	0,29709			4	6	0,320307	
		9	0,257302			39	9	0,29536	6,6		1	6	0,320215	
	33					47	9	0,29332			48	6	0,320186	
	31	9	0,25603			53	9	0,28964			28	6	0,320062	
	50	9	0,253419			3	9	0,28874			14	6	0,31956	
	37	9	0,251669			40	9	0,28713			53	7	0,309106	
	38	9	0,251009			30	9	0,28675			21	7	0,307818	
	4	9	0,249973			15	9	0,28598			37	7	0,305817	
	25	9	0,249615			24	9	0,28165			52	7	0,296802	
	52	9	0,244255			16	9	0,27856			43	7	0,29549	
	53	9	0,243411	7,7		50	9	0,27741			44	7	0,292248	
	43	9	0,240592			52	10	0,2738			30	7	0,288289	
	1	9	0,239817			46	10	0,2669	5,9		47	8	0,275922	
	45	9	0,239484			11	10	0,23931			49	8	0,25931	
	15	9	0,237135			51	11	0,22002	5		50	9	0,239042	
	51	9	0,232717										7,1	

Умовні позначення: П – порядковий номер параметра; 1-вік; 2-екстраверсія-інтроверсія; 3-нейротизм; 4-шкала корекцій; 5-демонстративність; 6-педантичність; 7-застрявання; 8-збудливість; 9-гіпертимність; 10-дистимічність; 11-тривожність; 12-циклотимність; 13-екзальтованість; 14-емотивність; 15-активність; 16-фізична активність; 17- імпульсивність; 18-лідерство; 19-врівноваженість; 20-комунікабельність; 21-рефлексивність; 22-сила процесів збудження; 23-сила процесів гальмування; 24-рухливість нервових процесів; 25-баланс нервових процесів за силою збудження; 26-ідейно-політичні мотиви; 27-пізнавальні мотиви; 28-практичні та професійно значущі мотиви; 29-мотиви соціального престижу; 30-комунікативні мотиви; 31-мотиви самовивихання; 32-мотиви інтенсифікації (тиску, дургорядні щодо навчання); 33-утилітарні мотиви; 34-інтегральний показник мотивації до навчання; 35-латентний час простої зорово-моторної реакції згиначів (напруження ЛЧПЗМРЗ); 36-кількість помилок при виконанні тесту ЛЧПЗМРЗ; 37-латентний час простої зорово-моторної реакції розгиначів (розслаблення ЛЧПЗМРР); 38-кількість помилок при виконанні тесту ЛЧПЗМРР; 39-латентний час складної зорово-моторної реакції вибору (ЛЧСЗМРВ); 40-кількість помилок при виконанні тесту ЛЧСЗМРВ; 41-латентний час складної зорово-моторної реакції переробки знаку (ЛЧСЗМРПЗ); 42-кількість помилок при виконанні тесту ЛЧСЗМРП; 43-час "центральної затримки" при виконанні тесту ЛЧСЗМРВ; 44-час центральної затримки" при виконанні тесту ЛЧСЗМРПЗ; 45-критична частота миготіння (КЧМ); 46-сила психічних процесів; 47-лабільність психічних процесів; 48-рухливість психічних процесів; 49-врівноваженість психічних процесів; 50-коефіцієнт точності сприймання 10 с інтервалу часу; 51-коефіцієнт точності реакції POP у першій серії, коли стрілка секундоміра рухається у звичайному режимі (ціна поділки 1 с); 52-друга серія – стрілка секундоміра рухається у десять разів швидше за першу серію (ціна поділки 0,1 с); 53-третья серія – стрілка секундоміра рухається у 50 разів швидше за першу серію (ціна поділки 0,05 с); F – порядковий номер фактору; Коеф. – факторний коефіцієнт; % – ваговий внесок кожного фактору у відсотках.

Таблиця 2

Кластерний аналіз досліджуваних параметрів базової "тестової батареї" для діагностики нейродинамічних, хронорефлексометричних, індивідуально-типологічних та особистісних характеристик студентів I-II курсів

28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53
16	26	30	22	30	5	26	35	36	10	38	35	15	35	9	38	25	9	37	47	42	47	33	23	1	46
27	29	32	24	32	28	34	39	40	35	43	39	18	39	16	43	26	42	46	49	48	49	49	31	4	53
28			27		31				37		41	36	41	28		29	45	53					50	51	37
33			31		33				46			40		42		31									46
42			44		50							43		45		38									52
			51											48		44									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
1	2	3	1	5	3	3	8	2	6	8	3	3	3	15	16	16	16	19	17	10	19	17	16	19	26
4	9	6	4	14	6	6	11	9	10	11	6	8	14	17	17	17	17	22	20	21	22	22	17	22	34
10		7	44		7	7	12	45	21	12	8	11		40	24	20	18		24		23	23	20	25	
52		11	47		10						11	12			27	23	19				24	24	22	31	
53		12	51		12						12	13			28	24	28						23	36	
		14	52								14						40						24	44	
																	45						27		

Примітка: умовні позначення наведені у табл. 2 аналогічні позначенням табл. 1.

Факторна структура досліджуваних показників у групі Д-11 кл. має такий вигляд: до першого фактору F_1 увійшли: екзальтованість (13), дистимічність (10), нейротизм (3) з ваговим внеском 15,7%; другий фактор F_2 утворили застрявання (7), циклотимність (12), самовиховання (31), тривожність (11), кількість помилок при виконанні тесту ЛЧПЗМРР (38), педантичність (6), інтегральний показник мотивації до навчальної діяльності (34) з ваговим внеском 14,3%; фактор F_3 поєднав такі параметри: комунікабельність (20), сила процесів збудження (22), ЛЧСЗМРПЗ (41), широкі пізнавальні мотиви (27), утилітарні (33), ідейно-політичні мотиви (26), збудливість (8), демонстративність (5), мотиви інтенсифікації (тиску, другорядні щодо навчання 32) з ваговим внеском – 13,2%; до фактору F_4 увійшли: кількість помилок при виконанні тесту ЛЧПЗМРЗ (36), екстраверсія-інтроверсія (2), кількість помилок при виконанні тесту ЛЧСЗМРПЗ (42), врівноваженість (19), ЛЧПЗМРЗ (35), фізична активність (16), гіпертимність (9), ЛЧСЗМРВ (39), рухливість нервових процесів (24), сила процесів гальмування (23), лідерство (18) з ваговим внеском 12,1%; до фактору F_5 увійшли: сила психічних процесів (46), кількість помилок при виконанні тесту ЛЧСЗМРВ (40), коефіцієнт точності реакції РОР у першій серії (51), коли стрілка секундоміра рухається у звичайному режимі (ціна поділки 1 с) з ваговим внеском 11,0%; ваговий внесок нейродинамічних та хронорефлексометричних показників у базовій "тестовій батареї" для представників групи Д-11 кл. дорівнює 44,7%. Провідними для цієї групи показників є кількість помилок при виконанні тесту ЛЧПЗМРР (38), ЛЧСЗМРПЗ (41), кількість помилок при виконанні тесту ЛЧПЗМРЗ (36), кількість помилок при виконанні тесту ЛЧСЗМРПЗ (42), ЛЧПЗМРЗ (35), ЛЧСЗМРВ (39), сила психічних процесів (46), кількість помилок при виконанні тесту ЛЧСЗМРВ (40), коефіцієнт точності реакції РОР у першій серії (51), коли стрілка секундоміра рухається у звичайному режимі (ціна поділки 1 с), КЧМ (45).

Таблиця 3

Кластерний аналіз досліджуваних параметрів базової "тестової батареї" для діагностики нейродинамічних, хронорефлексометричних, індивідуально-типологічних та особистісних характеристик учнів 11-х класів (чоловіки)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
1	2	3	4	5	3	7	8	9	10	6	12	1	10	6	16	17	5	2	18	20	20	4	24	17	26	4
30	18	6	23	8	6	38	25	18	14	11	14	3	12	15	36	25	9	9	20	21	22	21	53	25	28	23
40	19	10	27	18	11		42	45	46			7	14				18	19	21	40	47	23		45	33	27
42	22	46	28		15		45					11					20	22	22			27			34	29
	26		29		53							13					49									34
	28		33									17														48
	29		34									30														
	31											35														
	33											37														
	34											50														

Продовження таблиці 3

	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53
26	29	30	26	29	26	29	35	16	35	7	39	8	38	8	43	43	8	10	22	27	9	16	11	10	6
28	32	31	29	31	28	32	37	36	37	16	41	12	39	42	44	44	9	24	43	48	18	32	39	46	24
29	33		31	32	29	34	41		46	38		18	41		47		25	37	47		19	50	47	52	53
33	34		32	33	32				41		20						45	46			20		51		
			34	34	33				44		21						52				21		52		
				34							40						53				22				
											42										40				
											43										43				
											49										47				
																					49				

Примітка: умовні позначення наведені у табл. 4 аналогічні позначенням табл.1.

Наведений вище факторний аналіз результатів діагностики нейродинамічних, індивідуально-типологічних, хронорефлексометричних та особистісних характеристик студентів І-ІІ курсів ВНЗ (С-ВЗН), юнаків 11 класів (Ю-11 кл.) та дівчат 11 класів (Д-11 кл.) показав, що факторна структура досліджуваних показників відрізняється за змістовним наповненням кожного з виділених факторів.

Зроблені нами попередні висновки можуть бути доповнені кластерним аналізом наведеним у табл.2, 3, 4.

Висновки.Проведений нами факторний і кластерний аналіз результатів діагностики нейродинамічних, індивідуально-типологічних, хронорефлексометричних та особистісних характеристик студентів І-ІІ курсів ВНЗ, юнаків 11 класів та дівчат 11 класів показав, що факторна структура досліджуваних показників відрізняється за змістовним наповненням кожного з виділених факторів.

Для студентів І-ІІ курсів ВНЗ факторна структура має такий вигляд: F_1 нейротизм дає у запропоновану "тестову батарею" ваговий внесок у розмірі 15%; F_2 – екстраверсія-інтроверсія – 13,4%; F_3 – сила процесів збудження – 12,6%; F_4 – інтегральний показник мотивації до навчання – 11,9%; F_5 – баланс нервових процесів за силою збудження – 11,2%; ваговий внесок нейродинамічних та хронорефлексометричних показників дорівнює 25,7%.

Для юнаків 11 кл. – F_1 – інтегральний показник мотивації до навчання з ваговим внеском – 13,6%; F_2 – мотивація соціального престижу обраної професії – 12,6%; F_3 – баланс нервових процесів за силою збудження – 11,5%; F_4 – практичні та професійно значущі мотиви – 10,6%; F_5 – мотиви самовиховання – 9,8%; ваговий внесок нейродинамічних та хронорефлексометричних показників дорівнює 33%.

Для учениць 11 кл. – F_1 – екзальтованість-дистимічність-емоційна збудливість – 15,7%; F_2 – циклотимність-тривожність-застрявання-педантичність – 14,3%; F_3 – залежність від зовнішнього оточення – 13,2%; F_4 – екстравертованість-гіпертимність – 12,1%; F_5 – якість виконання завдань та сила психічних процесів 11,0%; ваговий внесок нейродинамічних та хронорефлексометричних показників дорівнює 44,7%.

Таблиця 4

Кластерний аналіз досліджуваних параметрів базової "тестової батареї" для діагностики нейродинамічних, хронорефлексометричних, індивідуально-типологічних та особистісних характеристик учениць 11-х класів (жінки)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
1	2	3	4	5	3	7	7	9	2	3	2	7	6	2	16	9	18	19	19	21	5	16	2	9	26	27
30	10	6	23	22	6	8	8	36	7	6	12	12	12	4	23	17	42	20	53	16	23	10	25	32	33	
	12	11		42	11	12	10		8	11	13	13	14	5		24				19		24			40	
	24			45	46	13	12		10		38		21	8		28									51	
	38					38	35		12		41		46	15		35				22						
						39	38		13				35							31						
						41	41		24																	
									35																	
									38																	
									39																	
									41																	

Продовження табл.4

28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53
27	26	1	9	26	27	26	7	9	37	2	7	27	7	5	43	43	5	6	42	18	49	49	27	6	21
28	28	30	19	32	33	27	8	36	46	7	10	33	8	18	44	44	42	37	45	20	50	50	33	37	53
29	29		22		51	31	10		52	8	13	40	10	42			45	46	47	23			40	52	
		31		29		32	15		10	35	51	12	45						49	26			51		
			31		33	24			12	39		13							50	32					
			36		34	35			13	41		24								40					
					40	39			38			35								45					
					51	41			41			38								47					
												39								48					
												41													

Примітка: умовні позначення наведені у табл. 3 аналогічні позначенням табл.1.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Ананьев Б.Г.* Развитие психофизиологических функций взрослых людей / Б.Г. Ананьев. – М.: Педагогика, 1972. – 248 с.
2. *Алексеева М.И.* Мотивы учнів / М.И. Алексеева. – К.: Рад. школа, 1974. – 120 с.
3. *Ильин Е.П.* Психология индивидуальных различий / Е.П. Ильин. – СПб.: Питер, 2004 – 701 с.
4. *Малхазов О.Р.* Психология та психофізіологія управління руховою діяльністю: монографія / О.Р. Малхазов. – Київ: Євролінія, 2002. – 320 с.
5. *Малхазов О.Р.* Динаміка індивідуально-типологічних та психофізіологічних характеристик студентської молоді (1976–2000 рр.) / Інст. психології ім. Г.С. Костюка. АПН України. Актуальні проблеми сучасної української психології / О.Р. Малхазов. – К.: Нора-прінт, 2002. – Вип. 22. – С. 173–181.
6. *Малхазов О.Р., Антонов О.В., Котляр В.Ю., Козлов І.Д.* Багатоканальний комп'ютерний комплекс для проведення спеціальних психофізіологічних досліджень: навчальний посібник для проведення занять з Загальної, Експериментальної та Диференціальної психології. Навч. посібн. для проведення занять з Загальної, Експериментальної та Диференціальної психології / За заг. ред. Малхазова О.Р. – К.: Леся, НАУ, МОН України, Академії управління МВС України, 2007. – 172 с.
7. *Теплов Б.М.* Избранные труды [в двух томах] / Б.М. Теплов. – М.: Педагогика, 1985. – Т.1. – 328 с., Т.2. – 60 с.

Подано до редакції 07.09.09

РЕЗЮМЕ

У статті експериментально обґрунтовано діагностичну доцільність використання комплексу та запропонованої базової "тестової батареї". З'ясовано, чим факторна структура досліджуваних показників відрізняється за змістовним наповненням, часткою впливу на кінцевий результат діагностування психологічних профілів юнаків, дівчат випускних класів та студентів I-II курсів ВНЗ.

Ключові слова: комплекс БКНKK, базова "тестова батарея", факторна та кластерна структура, психологічний та психофізіологічний профіль особистості.

О.Р. Малхазов

К ПРОБЛЕМЕ ДИАГНОСТИКИ НЕЙРОДИНАМИЧЕСКИХ, ЛИЧНОСТНО-ТИПОЛОГИЧЕСКИХ И ЛИЧНОСТНЫХ ХАРАКТЕРИСТИК УЧЕНИКОВ ВЫПУСКНЫХ КЛАССОВ И СТУДЕНТОВ I-II КУРСОВ ВУЗОВ

РЕЗЮМЕ

В статье экспериментально обоснована диагностическая и практическая значимость использования комплекса и предложенной базовой "тестовой батареи". Установлено, чем факторная структура исследуемых показателей отличается по содержательному наполнению, доли влияния на конечный результат диагностирования психологических профилей юношей, девушек выпускных классов и студентов I-II курсов ВУЗов.

Ключевые слова: комплекс МКНKK, базовая "тестовая батарея", факторная и кластерная структура, психологический и психофизиологический профиль личности.

O.R. Malzhov

ON THE PROBLEM OF DIAGNOSING NEURODYNAMIC, INDIVIDUAL - TYPOLOGICAL AND PERSONAL CHARACTERISTICS OF SCHOOL-LEAVING YOUTH AND THE 1st-2nd STUDENTS

SUMMARY

The article provides experimental substantiation of diagnostic and practical significance of using a complex and suggested basic "test battery". It is established that factorial structure of tested indicators differs by the content and the degree of influence on the final result of diagnosing psychological profiles of school leaving youth and 1st - 2nd year university students.

Keywords: complex, basic "test battery", factorial and cluster structure, psychological and psychophysiological profile of an individual.